

na jednome mjestu (str. 55) vrlo stidljivo („iranski Alani“) izdvojeni. No, nigdje nije jasno navedeno da se u slučaju Alana radi o skitsko-sarmatskoj skupini plemena istočnoiranske jezične grupe, dok je, primjerice, za mnogo poznatije Hune Gračanin ipak smatrao važnim napomenuti da se radi o nomadskim ratnicima konjanicima mongolskog podrijetla.

Autor se vrlo često služi i terminom „barbarizacija“, primjerice „barbarizacija domaćeg stanovništva“ ili „barbarizirani stanovnici“, a da se pritom ni jednom nije precizno odredio prema tom terminu, pa nije jasno što pod njime konkretno podrazumijeva. Osobito je konfuzan često korišten pojam „romanizirano-barbarizirano stanovništvo“, koji se također nigdje ne precizira niti razjašnjava. Naravno, o svemu navedenom može se polemizirati, ali najveći prigovor moramo staviti na Gračaninove prekobrojne pretpostavke, iako se, kako je već naglašeno, autor prihvatio problematike u kojoj mu doista izvorni materijal odviše ne pomaže.

Unatoč navedenim nedostacima, valja konstatirati kako je Gračaninova knjiga u cjelini nadasve vrijedan doprinos izučavanju povijesti kraja između Save, Drave i Dunava u razdoblju kasne antike i ranoga srednjeg vijeka. Vrlo detaljnim razlaganjem, poglavito pisanih izvora, dodatno je osvijetlio brojna pitanja ponajprije vezana uz turbulentna zbivanja seobe naroda na južnopanonskom prostoru korigiravši neka zastarjela i uvriježena te ispravivši i dio pogrešnih mišljenja koja su dugo prevladavala u hrvatskoj historiografiji. Napose valja izdvojiti zastarjele predodžbe o postojanju Panonske Hrvatske, ali i neke druge vezane uz hrvatsku nacionalnu povijest na prostoru međuriječja u ranome srednjem vijeku. Naglasio bih inovativne autorove poglede na etnogenezu panonskih Slavena. Sveukupno govoreći, Gračaninova je monografija uistinu krupan iskorak u izučavanju dijela hrvatskoga povijesnog prostora u promatranom vremenskom okviru. Nema dvojbe da će ova knjiga, kad je riječ o budućim istraživanjima i novim historiografskim tumačenjima, predstavljati nezaobilaznu polaznu točku i temelj na kojem će biti moguće graditi nove spoznaje i otvarati nova pitanja u znanstvenom promišljanju povijesti hrvatskoga prostora između Save, Drave i Dunava.

Vladimir Posavec

Varaždinski generalat i Križevačka županija u 17. stoljeću

Hrvoje Petrić, Pogranična društva i okoliš. Varaždinski generalat i Križevačka županija u 17. stoljeću.

Samobor - Zagreb: Meridijani, Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, 2012., 435 str.

Prije dvadesetak godina o povijesti sjeverozapadne Hrvatske, osobito Varaždina, Križevaca i Koprivnice znali smo vrlo malo i nepotpuno, a osobito malo znali smo o pograničnim društvima i njihovom životu u vremenu kada se stvara obrana protiv Osmanlija i organiziraju prvi pokušaji vraćanja Monarhije na staru granicu Ugarskog kraljevstva.

Sedamnaesto stoljeće bilo je najmanje istražen dio povijesti sjeverne Hrvatske, izuzev Zagreba.

Proučavajući gradivo u arhivima Kranjske, Štajerske i Beča, ali i Zagreba i Varaždina Hrvoje Petrić proučio je hrvatsku povijest u 17. stoljeću stavivši težište na Varaždinski generalat kao vojnu instituciju, i na Križevačku županiju kao civilnu upravu, i to na području gdje su se ove dvije strukture sukobljavale, ali i ispreplitale. Došao je do fantastičnih, provokativnih rezultata, nakon što je analizirao skupljene arhivske izvore, a onda je to oblikovao u interdisciplinarnoj sintezi i tako nam dao povijest područja na koje je usmjerio svoja istraživanja, u jednom posve neviđenom obliku. Dakako da se godinama pripremao za ovakav pristup pišući brojne radove kako za europske, tako i za američke časopise, uspostavivši zapaženu međunarodnu suradnju na dijelovima srednje i jugoistočne Europe, osobito u proučavanju Drave i njenog okoliša.

Obogativši se i iskustvima i metodama moderne historiografije na usavršavanju u inozemstvu, Hrvoje Petrić je 2012. objavio svoju doktorsku disertaciju, obranjenu 2008. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, u koricama ovdje prezentirane knjige. Nakon uobičajenog uvoda obrazložio je temu i metodologiju kojom je radio, definirajući što je pojam pogranične regije na imperijalnoj habsburško-osmanskoj granici, ali i što je ranonovovjekovni pogranični prostor. Ovaj dio treba pažljivo pročitati, kao i poglavlje o izvorima o Varaždinskom generalatu i Križevačkoj županiji u 17. stoljeću, te stanje istraženosti s kritičkim osvrtom na postojeću literaturu jer je to polazna točka svih budućih istraživanja toga a i šireg prostora u tom mutnom stoljeću kada se dva velika svjetska carstva bore za teritorij i moć.

Glavni dio monografije podijeljen je u šest velikih poglavlja, izvan čega ostaje sažetak na desetak stranica, popis izvora i literature te prilozi s popisima vlaških naselja početkom 17. stoljeća, tablica toponima naselja, toponima hidrografskih naselja, toponima gora, popis dijela dužnosnika u 17. stoljeću, broj kućedomaćina u komarničkom, kalničkom i čazmanskome arhidakonatu te očuvani popis obveznika podavanja u nekim župama.

Prvi veliki dio nosi naziv *Prostor u vremenu*. U suglasnosti da se danas ekohistorijska istraživanja obrađuju kroz dugoročne strukture, Petrić je prikazao prirodne čimbenike, posvetivši osobitu pažnju utjecaju “malog ledenog doba” koje je počelo oko 1400. godine. Ovdje se po prvi puta definira Kalnik kao dio žumberačko-medvedničko-kalničkog niza koji utječe na čitavo područje te da kod Lepavine dolazi do dodira s Bilogorom, ali je tu i najniže položen prolaz između Zagreba i Ugarske i tu je smješten jedan od najznačajnijih srpsko-pravoslavnih manastira u savsko-dravskom međuriječju. U istom poglavlju autor daje detaljni opis i prikaz “Podravske Sahare” u okolici Đurđevca, koja je kao poseban fenomen privlačila istraživače od davnine, s time da je na Glavačevoj karti iz 1673. to pješčano područje posebno iskazano. Za razliku od nenaseljenosti u prošlosti, kroz plansko pošumljavanje danas se veći dio đurđevačkih pijesaka gospodarski eksploatira. Nadalje se iskazuju bogate vode tog područja (Plitvica, Koprivnica, Mura i Drava) s njihovim karakteristikama i izvanrednom važnošću u kreiranju budućnosti tog prostora te močvare uz Dravu od kojih je veći dio uspješno naseljen kao što su to Molve. Promjene u biološkom svijetu događale su se uglavnom pod utjecajem čovjeka. Utjecaj ljudi na mijenjanje okoliša prikazan je kroz analizu šumskog pokrova koji je nekoć bio važan dio gospodarstva, ali su kroz krčenja od 16. stoljeća površine pod šumama znatno smanjene, a šuma nije bilo u blizini fortifikacijskih utvrđenja radi boljeg pregleda kretanja neprijatelja. Ljudi su utjecali i na životinjski svijet kroz selektivno stočarstvo i lovstvo, a u nastavku na ovo poglavlje

nastavlja se novo vezano uz virusne i bakterijske bolesti te epidemije, osobito kugu. Prikaz o kugi prvi je cjeloviti prikaz te strašne pošasti koja je mogla opustošiti čitava područja, mijenjajući potpuno i demografsku sliku. Liječnici i ljekarnici su školovani izvan Hrvatske, a vlasti su tek u 17. stoljeću počele voditi brigu o njihovom rasporedu. U ljekarništvu su znatnu ulogu imali franjevci Varaždina, a svakako da su priručne ljekarne postojale i kod vojnih posada. Gustoća naseljenosti u pograničnim područjima znatnim je dijelom ovisila o ratnim sukobima i vojnim okršajima. Takvih je okršaja u našem području bilo mnogo, i još krajem 17. stoljeća na Valvasorovoj karti vide se opustošena područja na istoku Varaždinskog generalata. Đurđevac i Ivanić bili su najjisturenije točke prema Osmanskom Carstvu u kojima su njemački i domaći vojnici činili posadu utječući na demografske karakteristike stanovništva. Istočno od ovih područja bila je opustošena zemlja.

Poslije ovog izvanrednog opisa temelja otvorena je mogućnost kvalitetnog opisa zbiivanja u 17. stoljeću, tj. u opisu *depopulacije i obrane*. Autor je prikazao sukobe od 15. do 17. stoljeća. Učestali prodori osmanlijske vojske svake godine sve su više utjecali na bijeg ljudi iz ovih područja gdje više nije bilo sigurnosti života i rada. Na ispražnjena područja veleposjednici nastoje naseliti novo stanovništvo s jugoistoka te Petrić analizira područja odakle dolaze na osnovu njihovih prezimena, ustanovivši da su mnogi odlazili iz područja srednjovjekovne Hrvatske te su se nazivali "Croatus sive Horwath". Stanovništvo Slavonije pak bježi pred osmanlijskim napadima na sigurnija područja Slavonije, ali i zapadne Ugarske, Moravske, Austrije i slovenskih zemalja. Na Muri je 1537. kralj Ferdinand dozvolio prevoženje izbjeglica. I biskupska vlastelinstva Ivanić, Čazma i Dubrava se prazne, a snaga obrane je smanjena zbog bijega stanovništva koje je pokušalo manjim utvrdama obraniti ugroženi teritorij. Svijest da se Osmanlijama mogu oduprijeti samo veće tvrđave utjecala je na to da su se male utvrde počele napuštati, a velike bolje utvrđivati i izgrađivati (Varaždin, Koprivnica, Đurđevac, Čazma, Ivanić). Formiranje obrambenog sustava trajalo je mnogo desetljeća i na tom poslu radili su mnogi vojni arhitekti. Vojni obrambeni sustav se mijenja i prilagođuje potrebama i tehnološkim promjenama, a Petrić ukazuje i opisuje sve te promjene koje su određivale i broj vojnika u utvrdama. Radi cjelovitosti, Petrić se osvrnuo na čitav taj sustav od mora do Drave sve do Velikog rata (1683.-1699.), koji je stvorio novu političku kartu koja je u najgrubljim crtama postojala do 1918. godine. No od vojne institucije Vojna krajina postaje u 17. stoljeću poseban teritorij koji svojim slobodinama privlači brojno vojničko stanovništvo. Masovno naseljavanje tzv. Vlaha u Slavonsku krajinu traje od 1597. do 1600., ali se nastavlja i kasnije. Dr. Petrić analizira zanimanja stanovništva u 17. stoljeću. Bilo je tu njemačkih vojnika, haramija, Vlaha pod vojvodama, husara, a zbog sustava plaćanja troškovi uzdržavanja Krajine bili su izvanredno visoki i zahtijevali su vođenje detaljne vojne administracije, te je zahvaljujući ovim očuvanim izvorima moguće rekonstruirati rad mnogih kapetanija i nadkapetanija i vrlo strogo definiranu organizaciju tog vojničkog sustava.

Pogranična društva imala su svoj posebni život koji je znatnim dijelom ovisio o njihovoj vjerskoj pripadnosti. Budući da je u drugoj polovici 16. i početkom 17. st. najjača skupina doseljenog stanovništva bila pravoslavne vjere autor je posebnu pažnju posvetio životu ovih doseljenika čije je preseljenje na zapad počelo poslije bitke na Marici 1371., odnosno Kosovske bitke 1389., kao i poslije pada Srpske despotovine 1459., imajući svoj najveći opseg u velikim seobama Srba. Ovo stanovništvo čuvalo je svoju tradiciju i pod svojim vojvodama nastojalo očuvati svoju ekonomsku samostalnost te oformiti posebna srpska sela.

Dio stanovništva s dinarskog područja našao se i na području ludbreškog i rasijskog stanovništva već između 1542. i 1551., a kasnije doseljavaju i drugi te autor piše o počecima manastira Lepavina, uskočkom obrambenom potencijalu u Štajerskoj i kraljevini Slavoniji tijekom druge polovice 16. stoljeća, i o slobodnjačkim povlasticama koje su dobivali doseljenici jer nisu htjeli raditi kao kmetovi, a među njima značajnu skupinu čine “privatni Vlasi” jer su puste zemlje tražile takva rješenja. Ovakvo ulaženje u starosjedilačko stanovništvo dovelo je do pobune Vlaha, a “Statutom Valachorum” iz 1630. Ferdinand III. utvrđuje odnose i ustanovljuje posebnu komisiju za provedbu odredaba kojoj je na čelu bio ban Nikola Zrinski. U ovom poglavlju točno se navode naselja u kojima su obitali Vlasi, ali i ona koja su kasnije nestala, bilo dobrovoljnim iseljavanjem ili na neki drugi način. Povijest vlaških sela i slobodnjačkih selišta kao sela koja je ponovno naselilo starosjedilačko stanovništvo pri čemu autor zaključuje da je došlo i do pretvaranja dijela nižih plemića u zavisne seljake. U svakom slučaju, vrlo burni i komplicirani procesi zahtijevali su dugotrajna istraživanja i Petrić je to učinio na najbolji način oslanjajući se na očuvane izvore i znanstvenu literaturu.

Pogranična društva i naseljavanje Varaždinskog generalata drugačije je od onog opisanog u prethodnom poglavlju. Ima tu i Vlaha, ali i “colona fugitiva”, Slavonaca, Slovenaca, “predavaca” i brojnih drugih doseljenika koji se deklariraju kao Kranjci, Šijaci, Majdaci, Ugri, Romi, Židovi, Muslimani, Česi, Bugari i Nijemci, a čije se porijeklo može otkrivati na osnovu etnika. Zanimljivo je da je analiza podrijetla njemačkih vojnika smještenih u Varaždinskom generalatu otkrila da su većinom iz Štajerske, a manji dio iz Kranjske, što je i razumljivo s obzirom da je Štajerska financirala vojsku u Varaždinskom generalatu. Petrić je izradio i kartu migracija dijela doseljenika od 16. do početka 18. stoljeća koja nam je ključ za razumijevanje brojnog doseljavanja stanovništva sa svih strana te pokazatelj da se na ovo stanovništvo nije moguće pozivati u raspravi o hrvatsko-srpskim etničkim relacijama.

Pokušaj rekonstrukcije ukupnog broja stanovnika na cijelom području složen je postupak rekonstrukcije broja obitelji (kućedomaćina), te procjene ukupnog broja stanovnika. Autor naglašava da kod izračunavanja približnog ukupnog broja treba biti vrlo oprezan i da treba uvažavati pojedine specifičnosti zasnovane na ekohistorijskim osobitostima, pa ostavlja otvorenim i brojna pitanja na koja nije mogao dati precizne odgovore. Izračunavanja su dokumentirana tabelama. U zaključku ovog prevažnog poglavlja, koje dešifrira mnoge enigme i dotadanja mišljenja, Petrić zaključuje da je cijeli istraživani prostor od početka do kraja 17. stoljeća porastao s 27.940 na 84.400 stanovnika, a veći porast je zabilježen na području Varaždinskog generalata gdje najveći dio obitelji nije živio u zadruzi, već u inokosnim domaćinstvima.

U sljedećem velikom poglavlju pod nazivom “Pogranična naselja” analiziraju se gradska i seoska naselja na prostoru na kojem zbog granice postoje vrlo komplicirani odnosi s civilnim, ali i prekodravskim mađarskim i prekograničnim osmanskim prostorom. Obradeni su gradovi, trgovišta i trgovi te to poglavlje omogućava uočavanje raznolikosti između slobodnih kraljevskih gradova: Varaždina, Koprivnice i Križevaca. Povijest trgovišta i trgova dana je na osnovu postojećih izvora te i tu možemo uočiti što je utjecalo na njihovu povijest. Osobita je pažnja na području Varaždinskog generalata posvećena trgovištima Cirkvena, Ivanić i Legrad koja su posjedovala kraljevske privilegije i čuvala status trgovišta. Dr. Petrić opisao nam je i povijest nepriviligiranih trgovišta kao što je Ludbreg, Vrbovec, Rakovec, Miholec, Đurđevac i Varaždinske Toplice. Tijekom 17.

stoljeća došlo je do velikih promjena u kategorizaciji pa su u Križevačkoj županiji osnovana neka nova trgovišta kao što je Drnje, Gradec, a među novonastalim gradskim naseljima u Varaždinskom generalatu opisuje Čazmu, Međurače, Novigrad i Virje, pomičući granicu povijesnih spoznaja mnogo unatrag. Neka su trgovišta pretvorena u sela, a neka su i potpuno nestala, što je izuzetno zanimljiv proces koji je zahvatio među ostalim i Gudovac, Grđevac, Đelekovec i Brezovicu. Za izvanredno kvalitetno istraživanje urbanih sustava Petrić je iskoristio geografsko i povijesno znanje prateći uzore na njemačkom govornom području. Gradovi bi bili čvorišta šireg područja, a veze između gradova kroz povijest ovise o više faktora koje je Petrić prepoznao te ih ugradio u svoj tekst, te tako poslije knjige koju je napisao dr. Neven Budak još 1994., sada imamo sintezu o tome kako treba gledati na povijest gradova sjeverozapadne Hrvatske. Pišući o učestalim požarima Petrić opisuje i tradicionalne drvene kuće i katastrofalne požare u Koprivnici i Varaždinu, koji su potaknuli izdavanje propisa o kvalitetnijoj gradnji i preventivi. Opožareni gradovi su se teško obnavljali usprkos pomoći izvana. Petrić je sintetizirao i povijest vlastelinstava na ovom području u 17. stoljeću (ivaničko, velikokalničko, ludbreško, velikobukovačko, martijanečko, koprivničko, grebensko i dio vlastelinstva Varaždinske Toplice), ali i manjih posjeda, čime ovaj znanstveni rad postaje početna točka svakog daljeg istraživanja veleposjeda u novom vijeku jer ne samo da navodi, već se i kritički osvrće na dosadašnja istraživanja. Petrić navodi 6 tipova ruralnih naselja grupirajući sva sela u određene skupine. I na kraju kolonizacija Varaždinskog generalata donosi kraći pregled ovog važnog procesa koji je bio silno virulentan oviseći o strategijskim planovima vojnih vlasti, ali i potrebe da se prazna zemlja naseli novim stanovništvom. U mnoga stara naselja vraća se život, a autor misli da su Molve i Hlebine, naseljene sada katoličkim stanovništvom, brana širenju vlašskog stanovništva prema Dravi. Takvu politiku je provodio Ivan Josip Herberstein koji je jedno vrijeme bio đurđevački kapetan, a kasnije i križevački zapovjednik te zamjenik generala Varaždinskog generalata. Mnoga naselja koja se stvaraju u ovo vrijeme nemaju kontinuitet s predturskim vremenima, a naseljavanje novog stanovništva s raznih strana, pa i sa zapada prema istoku, prate veliki problemi i teškoće oko organiziranja života jer su povremeni upadi Osmanlija još uvijek zahtijevali brzo organizirane obrane. Tako je župna crkva sv. Martina u Virju 1659. služila i kao promatračnica, a malim topom stanovništvu se najavljivalo da dolaze Osmanlije. Vojne vlasti organiziraju, ali i prate naseljavanje istočno od Đurđevca.

Kvalitetan *Sažetak* na osam stranica sintetizira sve demografsko-povijesne procese koji su zahvatili Varaždinski generalat koji se tijekom 17. stoljeća postupno izdvajao iz Križevačke županije. Pod imenom Slavonska vojna krajina Varaždinski je generalat imao silnih problema oko naseljavanja opustošenih područja. Tijekom osmanlijskih osvajanja starosjedilačko stanovništvo zadržalo se do kraja 16. stoljeća uglavnom samo u sjevernom i zapadnom dijelu Kalničkog gorja te na zapadnim dijelovima Bilogore, odnosno u močvarnim predjelima uz Dravu. U ratovima je nestalo i predtursko gospodarstvo pa je narod trebalo nanovo ponukati na obradu zemlje i držanje stoke pri čemu je izvanredna dinamika vremena i prostora utjecala na život stanovništva. Petrić je dokazao da između Koprivnice, Križevaca i Vrbovca postoji linija koja je uglavnom dijelila područje pošteđeno od osmanlijskih upada od prostora na istoku koji je uglavnom bio opustošen i iseljen. Na tom prostoru očuvalo se nekoliko vlastelinstva i nekoliko manjih posjeda uz njih gdje je živjelo brojno zavisno seljaštvo koje se zbog slobodnjačkih i privatno vlaških privilegija bitno razlikovalo od kmetova i inkvilina u susjedstvu. Petrić to stanje naziva prostorom

narušene ravnoteže u kojoj se događaju zanimljivi procesi u kojima seoba na istok čini nemali dio procesa te su brojni Vlasi, izgubivši status privilegiranih, iselili napuštajući i svoja sela. Obnova čitavog područja tekla je u uzlaznoj liniji i Petrić dokumentirano, na brojnim primjerima, opisuje kako se to odvijalo. Opremljena brojnim kartama i slikama naslovna knjiga je izvanredan udžbenik onima koji se upoznaju sa 17. stoljećem u Hrvatskoj, ali isto tako i smjernica kojim putem ići u daljnim istraživanjima. Zahvaljujući Petrićevoj knjizi, koju bi po mom mišljenju morao imati svaki povjesničar sjeverne Hrvatske jer je to sinteza povijesti 17. stoljeća, naše spoznaje o Varaždinskom generalatu i Križevačkoj županiji mnogo su potpunije, što pokazuje da je kombinacija povijesnih i geografskih znanja i metoda najprimjerenija za ovakva masovna proučavanja. Knjiga je pisana živim jezikom i vrlo jasno, naglašavajući najvažnije spoznaje koje se baziraju na činjenicama i tabelama kojima knjiga obiluje. Izvrsna i istinita knjiga o našoj povijesti 17. stoljeća.

Mira Kolar-Dimitrijević

Novi časopis za srednjovjekovne studije

*Inicijal. Časopis za srednjovjekovne studije, br. 1, Beograd:
Centar za napredne srednjovjekovne studije, 2013., 348 str.*

Početkom 2011. godine grupa mladih medievista iz nekoliko naučnih ustanova u Republici Srbiji (Istorijski institut, Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, Vizantološki institut SANU, Balkanološki institut SANU i Narodna biblioteka Srbije) formirala je Centar za napredne srednjovjekovne studije. Centar je osnovan kao nevladino i neprofitno strukovno udruženje građana sa ciljem da razvija, unapređuje i popularizuje naučna istraživanja srednjovjekovlja kroz osmišljavanje i realizaciju projekata iz domena srednjovjekovne prošlosti jugoistočne Evrope. U okviru navedenih projekata predviđen je angažman brojnih stručnjaka, kako mlađe, tako i starije generacije, iz niza humanističkih naučnih oblasti. Multidisciplinarnost je jedan od proklamovanih ciljeva ovog udruženja, pa je predviđeno da njegovom delatnošću budu obuhvaćena istraživanja iz oblasti istorije sa pomoćnim istorijskim naukama, istorije umetnosti, arheologije, filologije, filozofije, teologije, etnologije i antropologije, sociologije itd. Uprkos činjenici da je baziran u Srbiji, Centar je posvećen razvijanju međunarodne saradnje, uz poseban naglasak na susedne zemlje, sa univerzitetima, institutima, bibliotekama i stručnim udruženjima koja istražuju srednjovjekovno razdoblje. U skladu s tim ciljem, u pripremi je niz sporazuma o saradnji sa većim brojem ustanova i projekata. Članovi Centra već su angažovani na nekolicini regionalnih i evropskih projekata posvećenih digitalnoj diplomaciji (*Monasterium, EnArc* i drugi).

Pored istraživačke delatnosti, Centar za napredne srednjovjekovne studije ima za cilj popularizaciju i širenje znanja kroz održavanje naučnih i stručnih skupova, savetovanja, seminara i predavanja. U tom smislu već je akreditovan i održan seminar u sklopu programa stručnog usavršavanja nastavnika istorije pod nazivom „Srednji vek u nastavi istorije“. Od posebnog značaja je i izdavačka delatnost, koja će obuhvatiti kako serijske,

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI 45

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase sans-serif font.

ZAGREB 2013.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 45

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Damir Boras

Glavni urednik / Editor-in-Chief

Hrvoje Gračanin

Uredništvo / Editorial Board

Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek),
Hrvoje Petrić (rani novi vijek), Željko Holjevac (moderna povijest),
Tvrтко Jakovina (suvremena povijest), Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest), Zrinka
Blažević (teorija i metodologija povijesti)

Međunarodno uredničko vijeće / International Advisory Board

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko
Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki
(Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nada Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršna urednica za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Kristina Milković

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje

Ovi su Radovi tiskani uz financijsku potporu
Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama/The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS

Naslovna stranica

Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog

Ivanka Cokol

Boris Bui

Lektura

Julija Barunčić Pletikosić

Tisak

Zrinski d.d. Čakovec

Naklada

300 primjeraka

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*